

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Theologia Moralis Universa

Ad Mentem Præcipuorum Theologorum & Canonistarum, per Casus
practicos exposita, nunc quartò ab ipso Authore revisa ... & in 4. Tomulos
sic divisa, ut pro libitu in duas aut 4. Partes commodè compingi possit

Per XXXVI. Casus Exhibens Materiam de Conscientiâ, Legibus, Peccatis,
Fide, Spe, Charitate, Jure & Justitiâ

Jansen, Leonard

Coloniæ Agrippinæ, 1752

VD18 13475452-001

Casus IX. De morosis delectationibus, desideriiis, aliisque pravis affectibus.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39804

CASUS IX.

De morosis delectationibus, desideriis,
aliisque pravis affectibus.

F Ason circa res turpes varias habuit cogitationes, & affectus. 1. Semi-vel plenè deliberatos vel dubios: 2. Inefficaces. 3. Delectationes circa modum furti, raptus, adulterii. 4.-5. Desideria circa varia objecta, delectationes morosas, & gloriationes de re illicita jam patrata. 6.-7. Desideria conditionata comedendi carnes, si non esset dies veneris, occidendi inimicum, si esset Judex, fornicandi, si non esset sacerdos. 8.-9. Delectationes carnales, & merè spirituales de rebus veneris vel sponte curiositatis, otii, & studii gratiè assumpsit, vel naturaliter exurgentibus non resistit. 10. Cogitationes turpes aut morosas delectationes putat non distingui specie. 11. Uti nec desideria. Pro resolut.

I. QUÆR I. Quid circa affectus voluntatis in genere?

R. I. Processus practicus ad peccatum internum ordinariè fit hoc modo: primùm excitatur imaginatio rei delectabilis vel odibilis in phantasia, & inde per sympathiam potentiarum statim fit imaginatio ejusdem, seu cogitatio in intellectu; secundo sequitur motus, seu affectio voluntatis, complacentia vel displicentia, delectatio, consensus. Qui motus aliquando sunt deliberati, si scilicet fiant cum perfecta cognitione, & advertentia intellectus ad honestatem vel inhonestatem actus; aliquando omninò sunt indeliberati, eò quòd præveniant omnem advertentiam intellectus ad honestatem vel malitiam, & hi nunquam sunt peccaminosi, vocanturque motus primò primi: motus secundo primi fiunt cum obscurâ, semiplenâ, & imperfectâ advertentiâ, ac deliberatione intellectus, qualis ferè est in semi-dormientibus.

tibus, semiebriis, consternatis, vehementi passione occupatis &c. Eiusmodi motus non excedunt peccatum veniale, cum non sint perfecte liberi. Signa autem consensûs imperfecti sunt. 1. Si quis facile potuerit exequi peccatum, & tamen non fuerit executus. 2. Si reflectens se super priorem actum sentiat in se tristitiam, aversionem, horrorem, &c. se- cus si complacet, inhæreat, acquiescat. 3. Si animus, & propositum firmum, sapiusque renovatum habeat nunquam peccandi mortaliter, vel non soleat eiusmodi peccata admittere, tunc enim in dubio poterit præsumere pro se, quia vix poterit voluntas consentire in objectum aliàs odio habitum, quin hoc intellectus plenè advertat.

R. II. Omnis affectus voluntatis vel est efficax, vel inefficax: efficax dicitur qui conjungitur cum voluntate, proposito, vel intentione exequendi id, quod cogitatum est: inefficax est simplex complacentia seu delectatio in objecto cogitato absque voluntate illud exequendi: hæc delectatio dicitur morosa, non quòd requirat moram temporis (uno enim momento perfici potest) sed quòd voluntas post plenam advertentiam ei immoretur, acquiescat, & consentiat.

R. III. Delectatio voluntatis potest esse triplex: 1. Circa ipsam cognitionem rei, quando motivum delectandi non est res cogitata, quam animus abhorret & detestatur, sed ipsa cognitio veritatis; ita delectatur Theologus, Angelus, imò Deus ipse in exactâ cognitione peccatorum etiam turpissimorum.

2. Circa modum operis mali, ut si quis rideat casum hominis ebrii, furtum artificiosum, raptum ingeniosum alienæ sponsæ; non quòd reverâ gaudeat de casu, ebrietate, furto, vel raptu sceminæ: sed tantum de modo, vel artificio de se non malo; in ma-

seriâ tamen lubricâ id valde est periculofum, et quòd delectatio circa modum tunc facilè transeat in ipsum objectum ob nimiam naturæ vitiatæ in ejusmodi objecta propensionem; signum autem quòd quis non circa modum vel artificium turpis v.g. cantilenæ, vel discursûs, sed circa rem ipsam delectetur, est, si eodem modus, & artificium repertum in re honestâ eundem non oblectat.

3. Est delectatio circa ipsum objectum malum, ut si quis sibi compleat in furto, fornicatione, mendacio &c. hæc delectatio semper est mala, & pro qualitate objecti mortale vel veniale peccatum *D. Th. 1. 2. q. 74. a. 8.* & Ratio est, quòd actus voluntatis specificentur ab objecto, ergo si objectum delectans sit mortaliter vel venialiter malum, etiam voluntaria delectatio erit talis.

4. *2. IV.* Affectus efficax voluntatis habet omnem malitiam, quam cognoscitur habere objectum volitum, v. g. quis intendit, vel proponit furari rem sacræ è loco sacro, admittit malitiam furri, & duplicis sacrilegii; qui seriò desiderat, concupiscit, vel intendit fornicari cum persona conjugata, confatur guinea &c. præter fornicationem contrahit malitiam adulterii, incestûs &c. Ratio est, quòd affectus efficax tendat in rem prout à parte rei est consequibilis, vel factibilis, ergo attrahit totam malitiam, quæ objecto à parte rei inesse cognoscitur: idem est, si quis gaudeat, delectetur vel gloriatur de re illicitâ jam patratâ; ideòque non sufficit in confessione dicere: gavissus vel gloriatus fui de peccato olim commisso, sed debet exprimi species peccati, de quo quis fuit gavissus vel gloriatus, dicendo v. g. gavissus vel gloriatus fui de adulterio, de incestu, de furto rem sacræ. Est communis cum *Sporer in Decal. t. 1. c. 6. n. 18.* Dixi: de re illicita; nam si quis tantum gloriatur

rictur vel delectetur de modo, vel artificio peccati præteriti, tenenda sunt quæ dixi *sup. num. 3.*

Econtra affectus inefficax vel delectatio morosa non circa peccatum jam patratum, sed circa objectum delectabile prohibitum, tantum contrahit illam malitiam, à cujus delectabilitate voluntas movetur; potest autem fieri ut voluntas moveatur à delectabilitate, v.g. copulæ, vel formositatis, & non moveatur, sed potius retrahatur à circumstantia matrimonii, consanguinitatis vel voti, quamvis cognoscat hanc in objecto reperiri, ideoque malitia talis circumstantiæ tunc non contrahitur, & in confessione sufficit dicere: semel me oblectavi in fornicatione cogitatâ, non exprimendo circumstantiam consanguinitatis; secus si ipsa circumstantia simul oblectasset. *Azor l. 4. c. 6. q. 3. Vasq. d. 112. Laym. hic c. 6. n. 15. La Croix L. 6. p. 2. n. 1024.* Circumstantia personæ peccantis semper refundit suam malitiam, etiam in actus simplicis complacentiæ vel delectationis morosæ, hinc Sacerdos vel religiosus oblectans se in cogitatione turpi semper admittit sacrilegium, quia ejusmodi circumstantia cohæret personæ peccanti, & exercitè saltem cognoscitur.

QUÆR. II. Quid circa desideria conditionata rei illicitæ?

R. Jam dixi desideria absoluta & efficacia, id est, quæ sunt conjuncta cum voluntate vel proposito exequendi rem illicitam, attrahere omnem malitiam actus exercendi: circa desideria, affectus, & velleitates conditionatas tenenda sunt sequentia.

1. Velle aliquid sub conditione auferente omnem malitiam actus per intellectum propositi, non est peccatum saltem mortale, idque tam in prohibitis jure positivo, ut: *vellam hodie laborare, si non esse*

dies festus; vellem comedere carnes, si non esset prohibitum: quàm in iis, quæ sunt jure naturæ prohibita, sed tamen in certo statu vel circumstantiis honestis & licita, v. g. vellem tollere alterius bovem, si Deus mihi eum donaret; vellem occidere furem, si essem iudex; vellem habere proprium, si non essem religiosus; vellem hanc cognoscere, si essem ejus maritus. Vaj. d. 110. c. 2. Laym. n. 10. Ratio est, quia ejusmodi objecta non desiderantur absolutè, & efficaciter, sed tantùm in eo statu, in quo sunt bona & honesta. Dixi: non esse saltem mortale, quia ejusmodi affectus plerumque sunt otiosi, & venialiter mali, & inquit Cajet. fatua & diabolica tentatio ad peccandum, idque vel maximè in materiâ luxuriæ, in qua facilè intercurrit actualis delectatio circa objectum turpe conditionatè volitum, quæ in non conjugatis semper est mortale.

7. 2. Desideria conditionata, & quæcunque velleitates sub conditione non auferente malitiam, v. g. *vellem comedere carnes, si haberem, si Superior non adesset &c.* in materia gravi semper sunt mortale idem est, si velleitas sit circa objectum in nulla circumstantiâ licitum, ut: *vellem adulterari, pejerare, blasphemare, si non esset prohibitum; vellem me vindicare, si essem iudex, vel magnus Princeps.* Ratio est, tum quòd ejusmodi conditio malitiam reverà non auferat; tum quòd hoc sit optare, ut ordo & lex naturæ immutetur, quod pejus est, quàm velle fornicari, Laym. l. c. Si verò id non fiat ex affectu in re ipsam, sed tantùm animo manifestandi naturæ corruptæ propensionem, nisi lex eam coereret, peccatum non est.

8. QUÆR. III. Quid in specie circa cogitationes & affectus venereos?

q. 1. Quamvis ex justâ causâ, v. g. animo studendi

di, docendi, pro confessione se examinandi, aut do-
lendi, licitum sit admittere speculationes vel cogi-
tationes de rebus turpibus, præsertim si id fiat ani-
mo per orationem, & firmum propositum præmu-
nito; eas tamen admittere ex solâ curiositate, vel
otio circa objecta valde turpia multùm provocan-
tia ad motus, vel delectationes turpes, est mortale ob-
periculum consensûs & complacentiæ; neque da-
tur hîc parvitas materiæ, ut dicam *cas. 11. n. 3.*

¶ II. Omnis voluntaria delectatio venerea est
mortaliter mala, non tantùm ea, quæ fit in corpore
cum commotione spirituum genitalium, & vocatur
carnalis; sed etiam merè spiritualis, quæ est in solâ
voluntate circa objectum turpe absque motu in
corpore; est *communis* cum *S. Thom. 1. 2. q. 74 a 8.*
& Ratio est 1. quia delectatio sumit malitiam ab ob-
jecto, sed objectum est graviter malum, non enim
hîc datur parvitas materiæ, ergo. 2. Quamvis in
delectatione turpi merè spirituali per accidens non
oriatur commotio turpis, tamen ponitur id, quod
de se est causativum talis motûs, ergo peccatur
mortaliter. 3. Si delectatio esset mortaliter mala
tantùm ratione commotionis, ergo si in delectatio-
ne circa fornicationem oriatur major commotio,
quàm in delectatione circa Sodomiam, majus pec-
catum erit delectari in fornicatione, quàm Sodo-
mia, quod est absolum à recta ratione.

¶ III. Qui advertit in se exurgere cogitationem,
delectationem, affectum, vel motum turpem, tene-
tur ad minùs elicere simplicem displicentiam, & co-
gitationes seu animum aliò divertere, & quamvis
circa furtum, & similia possit se sortè quis habere
negativè, neque complacentiam neque displicen-
tiam eliciendo; id tamen locum non habet in ma-
teria venerea. Ratio est: quòd voluntas naturali
incli-

inclinacione vehementissimè propendeat in actibus
 venereos; ergo circa eos sibi propositos non pote-
 diu manere suspensa, & si non statim eliciat simplici-
 cem saltem displicentiam, vel animum ad alia di-
 vertat, erit periculum prolabendi in complacencia-
 tiam, quale periculum non semper est in aliis mat-
 riis: nec sufficit, ut plures volunt, ejusmodi motum
 contemnere, & in animi constantia confidere; nam
 non apparet, quomodo ejusmodi contemptus, vel
 animi confidentia removeat omne consentientis
 periculum, nisi eliciatur aliqua saltem displicentia
 & animus aliò convertatur; & talem animi con-
 versionem ad alia præsertim grata, sed honesta ob-
 jecta esse tutissimum remedium contra tentationem
 luxuriæ, docent omnes Ascetæ, & ipsa experientia.
 Plerumque tamen non est obligatio ad remedia extra-
 ordinaria, disciplinas, cilicia, jejunia &c. quia ten-
 tationes plerumque vinci possunt per alia media
 scilicet per dictam animi aversionem, per orationem
 nem, per repetita sæpè proposita, occasionum fugam
 &c. Dixi *plerumque*, quia si periculum formidabile
 lis consensûs aliter tolli non posset, quævis media
 etiam durissima adhibenda forent, quia talis con-
 sensus est intrinsecè malus, ideòque ad eum præveni-
 endum omnia possibilis media erunt adhibenda.
 De actibus externis luxuriæ dicam *cas. 11. n. 3.*

10. R. IV. Delectationes morosæ turpes tunc speciatim
 distinguuntur, quando habent objecta in genere
 moris notabiliter distincta; hinc si semel delectatus
 es pollutione, semel fornicatione, semel Sodomitiis,
 semel tactu turpi, semel aspectu, distinctas species
 malitias contraxisti, quia hi actus habent objecta
 delectabilitates diversas, ideo non satisfacis dicen-
 do: ter delectavi me in objecto turpi, sed addere
 debes species infimas, dicendo semel morosè delectatus

Stavi me in tactu turpi, semel in aspectu, in imaginata pollutione, fornicatione, Sodomia &c. imò adde- dere debes an delectatio fuerit circa tactum, aspectum &c. cum simili sexu, an cum diverso, quia hi actus specie distinguuntur, cum sint ejusdem naturæ cum actibus perfectis sive consummatis ad quos referuntur. Non tamen opus est exprimere commotionem genitalium, si quæ secuta est, cum enim illa connaturaliter semper comitetur delectationem internam; satis intelligitur expressâ delectatione internâ; e contra si sequatur tactus, pollutio, vel periculum pollutionis, hæc exprimi debent; quia cum hæc possint non sequi, non intelliguntur explicato solo actu interno.

¶ V. Desideria turpiter aspiciendi, tangendi, fornicandi distinguuntur specie non tantum à morosâ delectatione de illis objectis, sed etiam singula ab invicem, quia tendunt in ista objecta prout à parte rei ponenda; sed si à parte rei ponerentur, distinguerentur specie, uti patet, ergo. Hinc non sufficit dicere in confessione: ter desideravi aliquid turpe, sed dicere debet: semel desideravi aspicere, semel tangere, semel fornicari: item si semel se oblectavit in fornicatione, & semel desideravit, malè fatetur, si dicat, se bis habuisse cogitationem turpem, sed dicere debet: semel oblectatus sum in fornicatione, & semel desideravi.

Ex his patet nunquam ritè fieri Confessionem, si dicatur: me oblectavi cogitationibus obscænis, habui cogitationes turpes vel venereas &c. quod tamen obvium est, tam inter doctos quàm indoctos; præterquam enim quòd addi debeat, an fuerint desideria, an solum cogitationes morosæ, seu affectus inefficaces; etiam semper exprimi debent objecta, circa quæ illas cogitationes versabantur, à qui-

qui.

quibus & delectabilitatem trahebant; si enim
 objecta sint in se, & suâ malitiâ, specie morali disti-
 cta, etiam cogitationes (sive efficaces, sive ineffi-
 ces) circa ea versantes sunt specie distincta pecca-
 tûm omnem malitiam suam sumant ab objectis;
 sicut quis malè confiteretur dicendo: feci opus
 turpia; sic pariter dicendo: habui cogitationes tur-
 pes. An verò omnes circumstantiæ objecti, scilicet
 personæ cogitatæ consanguinitas, votum, &c. &c.
 primi debeant dixi supra n. 5. & tales circumstantiæ
 propriè & directè à voluntate non attinguntur,
 que omnes specialem habent malitiam, à quâ volun-
 tatis semper moveatur, qualem tamen habent
 objecta directa, v.g. tactus, aspectus, fornicatio, in-
 domia, bestialitas &c. ideòque hæc, non verò illæ
 semper exprimendæ sunt. *Resolutio casus patet
 dictis.*

CASUS X.

De peccato mortali & veniali.

KRantius dubirat. 1. *Quid sit mortale, veniale*
 2. *Qualiter mortale possit fieri veniale.* 3. *Quid sit*
de veniali, & parato vitare sola mortalia. 4.-5. *Quid sit*
liter veniale per accidens fiat mortale; & quid sit
contemnite rem præceptam velut levem, imprudenter
impositam. 6. *Quid de contemptu formali?* 7. *An sit*
mortali præcipi possit res levis? 8. *Quid de religione*
qui suo exemplo alios pertrahit ad fractionem discipli-
nae. Pro resolut.

1. **QUÆR. I.** Quid circa peccatum mortale?

R. Sequentia. 1. Certum est omnia peccata non
 esse æqualia; dicitur enim Joannis. 19. *Qui me
 didit tibi, majus peccatum habet*: pariter fide certum
 est dari peccata mortalia, nam *homo per malitiam
 occidit animam suam.* Sap. 26. *Stipendium peccati
 mors.* Rom. 6. 2. *Mor*